

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

GUIDELINE TO INCREASE THE EFFICIENCY OF SANGHA
ADMINISTRATION OF MUANG DISTRICT,
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

วัชรพงษ์ สุขนธ์เขต¹ และ สุชาติ อุดลย์บุตร²
Watcharaphong Sukhonkhet¹ and Suchart Adulbutra²

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
Stamford International University, Thailand
Email: TongKran.SKK@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) ศึกษาสมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และ 4) ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 130 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที เทส ความแปรปรวนทางเดียว การถดถอยเชิงพหุ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไม่ต่างกัน 3) สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านความรู้ และด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 4) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า ควรมีการดำเนินการปกครองตาม

* Received 25 June 2023; Revised 23 August 2023; Accepted 29 December 2023

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ส่งเสริมการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรด้านบาลีและนักธรรม ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จัดสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม ให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ

คำสำคัญ: การบริหารกิจการคณะสงฆ์, สมรรถนะ, พระสังฆาธิการ

Abstract

This research article aims to: 1) Study the level of Sangha affairs administration 2) Compare opinions towards Sangha affairs administration Classified by personal characteristics. 3) the performance of monks in the administration of Sangha affairs that affects the administration of the affairs of the Sangha and 4) to study ways to increase the efficiency of Sangha affairs administration. The sample group was monks in Muang district. Prachuap Khiri Khan Province, 130 people and 8 key informants. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, multiple regression, and content analysis.

Findings: 1) Sangha affairs administration was at the highest level, 2) different personal characteristics had no different opinions on Sangha affairs administration, 3) monks' competences in Sangha affairs administration were motivated, there was a relationship The cause-effect approach to the administration of Sangha affairs. There was a statistical significance at the level of 0.001 in terms of knowledge and personality of the person. There is a cause-effect relationship. with a statistical significance of 0.05 and 4) an approach to increase the efficiency of the administration of Sangha affairs, it was found that there should be administrative activities according to the Sangha Act. Promote

the teaching and learning of monks and novices in Pali and Dharma Coordinate with relevant agencies to help support educational equipment. Encourage monks and novices to have the ability to propagate Buddhism. Organize the environment within the area to suit the Dharma practice. Provide social assistance in various forms.

Keywords: Administration of Sangha Affairs, Performance, Sangha Administrator

บทนำ

ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์มีความสำคัญ ต่อการสร้าง ความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคง ของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือสาวก ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระบรมศาสดา ของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจ เผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติ ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอด พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัยจะเป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชน และเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขในปัจจุบัน พระสังฆาธิการ เป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นที่ไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศและพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ จัดการและพัฒนาการศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณะสงเคราะห์ให้เป็นที่ไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุสามเณรดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยให้พระภิกษุสามเณรมีจริยาวัตรตรงงาม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย ดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรมีให้ออกนอก พระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัดและสมบัติของวัดให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและเป็นธุระในการศึกษา อบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต

และคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล การที่จะทำให้พระพุทธศาสนา เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและมั่นคง ยั่งยืนถาวรได้นั้นจะต้องมีพระสังฆาธิการเป็นส่วนหนึ่งในการ ช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา (พระมหาเดชา สังขรุ่งเรือง, 2559: 3) ซึ่งในปัจจุบันวัดหลายแห่ง มุ่งพัฒนาด้านวัตถุ ด้านอาคารสถานที่มากกว่าการพัฒนาวัด มุ่งสร้างวัดถมุงคล เครื่องรางของ ขลัง เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนไม่สามารถที่จะ พึ่งตนเอง เมื่อได้ปัจจัยมาก็พัฒนาวัดให้ใหญ่โตเกินความจำเป็น เกิดความภาคภูมิใจว่าได้พัฒนา พุทธศาสนาอย่างดียิ่งแล้ว การบริหารวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์กรรวมของสงฆ์ แต่จะเป็นเรื่อง ของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งทำให้ไม่มีพลังพอที่จะทำงานได้ทุกด้าน และเกิดความ บกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย สมาชิกในวัดและประชาชนขาดความเป็นเจ้าของวัด การ หุ่่มเทเพื่อการพัฒนาวัดก็ไม่เต็มที่ การบริหารนั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองอย่าง ยิ่ง วัดที่จะมีความเจริญได้นั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดีในทุก ๆ ด้าน (ประภิต บุญมี และคณะ, 2561: 33)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาศรารุณี หงส์คำ (2560: 387-395) พบว่า สภาพปัญหาและความต้องการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า พระสังฆาธิการมีการบริหารงาน การสั่งการจากบนลงล่าง โดยยึดหลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คำสั่งมติมหาเถรสมาคมและจารีต ประเพณี เป็นแบบแผนในการปฏิบัติสืบทอดกันมา ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การ เผยแผ่ศาสนาธรรม การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ และ หลักการบริหารงานด้านการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมงาน สภาพปัญหายังขาดศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ขาดการวาง ระบบแบบแผนความเข้าใจในงาน ขาดมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ความร่วมมือทางเครือข่ายภาคี และขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ งานวิจัยของพระมหาวิศิต ธีรวิโส และคณะ (2562: 175-178) ได้ให้แนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ การจัดระเบียบแนวปฏิบัติการอยู่ร่วมกัน การส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาภายในวัดและนอกวัด ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนและ ประชาชนทั่วไป จัดบริการทางวิชาการด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชน มีการสงเคราะห์แก่

ผู้ประสพภัยต่าง ๆ การสงเคราะห์ทุน การสร้างโรงพยาบาลตึกสงฆ์อาพาธ การสงเคราะห์ที่พักอาศัย ผู้ได้รับความเดือดร้อน และการบริการแก่ประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอัครพงษ์ พูลผล (2561: 230-231) ได้ให้แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้ เจ้าอาวาสต้องดูแลภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งแผนกธรรมและปริยัติสามัญ มีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และปรับภูมิทัศน์วัดให้มีความร่มรื่น สวยงาม สร้างเสนาสนะเท่าที่จำเป็น มีความคุ้มค่าในการใช้สอย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น สร้างถนน โรงพยาบาล ดูแลพระภิกษุผู้เจ็บไข้ สงเคราะห์ผู้ป่วย เป็นต้น ส่วนพระฐิติรัฐ ฐิตเปโม (รินสาร) (2555: 111-116) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการในเขตปกครองอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 ตำบล ดังนี้ (1) ด้านการปกครองควรส่งเสริมผู้มีความสามารถเหมาะสมเข้ามาบริหารปกครองด้วยหลักธรรมและดูแลพระภิกษุสงฆ์ให้ทั่วถึง มีบทลงโทษที่จริงจังและควรจัดให้มีการประชุมหมู่คณะกันบ่อย ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่มีดี (2) ด้านการศึกษาควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ทุกรูปในวัดได้เรียนพระธรรมวินัยอย่างเป็นประจำ ปรับปรุงให้มีการคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาภาษาบาลีและให้พระภิกษุศึกษาหลักพระธรรมวินัยให้มากขึ้น (3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ควรมีการจัดตั้งทุนให้พระภิกษุสามเณรศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและควรจัดการศึกษาที่เน้นปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ทางด้านจริยธรรม และให้เข้าใจพระพุทธศาสนา (4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรนำสื่อรูปแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่และให้โอกาสพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถด้าน การเผยแผ่ได้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมแก่ประชาชนเป็นประจำ (5) ด้านการสาธารณูปการ ควรจัดตั้งกองทุนและมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลด้านนี้โดยเฉพาะ ควรทำงานให้รวดเร็วขึ้นและควรจัดการศาสนสมบัติอย่างมีระเบียบ และ (6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรกำหนดแผนงานในด้านงานสาธารณะสงเคราะห์เป็นประจำให้สถานที่แก่การบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนทุกคนและควรสร้างสถานสงเคราะห์ให้กับคนยากไร้ เช่น โรงทาน ถนน สถานพยาบาล หรือบ้านพักคนชรา เป็นต้น

เช่นเดียวกันกับวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีวัดและสำนักสงฆ์ที่มีพระภิกษุพำนักอยู่ทั้งหมด 38 แห่ง และมีพระสงฆ์ จำนวนทั้งสิ้น 321 รูป และพบว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น ยังเกิดปัญหาด้านการปกครองหลายด้าน อาทิเช่น บางครั้งก็ยังมีกรการดำเนินงานที่ล่าช้า สถานที่ของวัดยังจัดการ

ไม่ค่อยเรียบร้อยเป็นสัดส่วน และที่เห็นได้ชัดคือการขาดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับวัด ชัดแย้งกัน ปัญหาเรื่องของอบายมุข สิ่งเสพติดให้โทษ ขาดการมีส่วนร่วมในการทำงาน กิจวัตรของสงฆ์ที่ควรปฏิบัติการยังขาดตกบกพร่อง ผู้นำยังไม่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเท่าที่ควร

ซึ่งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาสมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทความวิจัยนี้นำเสนอ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้มีประสิทธิภาพ มีความเจริญรุ่งเรือง รวมทั้งให้พระพุทธศาสนายู่ควบคู่กับสังคมโลกได้อย่างยาวนานและมั่นคงสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาสมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมธ สมานิต (2564: 237-238) ได้กล่าวว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีพันธกิจหรือภาระในการบริหารงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 รวม 6 ด้าน คือ

1) ด้านการปกครอง หมายถึง การบริหารโดยพระสังฆาธิการ ได้แก่ พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้ง ได้แก่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และสมเด็จพระสังฆราช เพื่อดำเนินการให้พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ภายใต้การปกครองประพฤติวัตรปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลจารวัตรเรียบร้อย ติงตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของ มหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช

2) ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง ภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ได้แก่ แผนกธรรม-บาลี แผนกสามัญ รวมถึงการอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง

3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่พุทธศาสนิกชนที่เน้นการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นการจัดการศึกษาในรูปแบบ “ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์”, “ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด”, “โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด” รวมทั้งการบริจาคทรัพย์ส่วนตัว เพื่อมอบให้เป็นทุนการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน การสร้างหรือซ่อมแซมอาคารของสถานศึกษา การจัดตั้งทุนสงเคราะห์ มอบทุนสงเคราะห์ มอบทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนในทุกระดับการศึกษา

4) ด้านการเผยแผ่ หมายถึง ภารกิจด้านการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนในทุก ๆ วิธีการที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เพื่อให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาส และสถานที่ต่าง ๆ ทั้งภายในวัดและภายนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ Website Facebook Line ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือภิกษุสงฆ์จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นภายในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่

ธรรมที่คณะสงฆ์ร่วมกับกรมการศาสนาจัดให้ดำเนินการในรูปแบบหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นต้น

5) ด้านสาธารณูปการ หมายถึง ภารกิจที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้าง หรือหารปฏิสังขรณ์อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ อาคารเรียน หอธรรม เมรุ เป็นต้น

6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งเน้นประโยชน์และความสุขที่จะเกิดแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยทางธรรมชาติทั้งในด้านของเครื่องนุ่งห่ม เครื่องดื่ม ยารักษาโรค ที่พักพิง จัดตั้งให้มีโรงงาน จัดสร้างโรงพยาบาลโดยการบริจาคทรัพย์ส่วนตัวหรือชักชวนพุทธศาสนิกชนร่วมกันบริจาคทรัพย์ หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

พระราชวรเมธี และคณะ. (2560: 22-27) กล่าวถึง พันธกิจของแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564 “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ” ซึ่งการจะทำให้วิสัยทัศน์บรรลุผลได้ ต้องดำเนินการตามพันธกิจ หรือภาระงานของคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ

- 1) ด้านการปกครอง
- 2) ด้านศาสนศึกษา
- 3) ด้านศึกษาสงเคราะห์
- 4) ด้านเผยแผ่
- 5) ด้านสาธารณูปการ
- 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) พื้นที่วิจัย คือ วัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประชากร คือ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จาก 38 วัด รวมทั้งหมดจำนวน 321 รูป กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จาก 38 วัด รวมทั้งหมดจำนวน 321 รูป ซึ่งผู้วิจัยใช้ใช้สูตรในการคำนวณของ Samuel B. Green (1991: 499-510) ได้กลุ่มตัวอย่าง 130 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ส่วน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบไปด้วย พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 5 รูป ได้แก่ (1) เจ้าคณะอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ (2) เจ้าคณะตำบลคลองวาฬ-ห้วยทราย (3) เจ้าคณะตำบลบ่อนอก (4) เจ้าคณะตำบลอ่าวน้อย เขต 1 (5) เจ้าคณะตำบลอ่าวน้อย เขต 2 และกลุ่มที่ 2 เป็นฆราวาสที่ทราบเรื่องดีมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการพระศาสนาประกอบไปด้วย กลุ่มไวยาวัจกร จำนวน 2 คน คือ (1) ไวยาวัจกรวัดคลองวาฬ พระอารามหลวง (2) ไวยาวัจกรวัดหนองหินประชาราม และกลุ่มที่ 3 ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการวัด จำนวน 1 คน คือ (1) กรรมการวัดเกตุขยาราม รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants) ทั้งสิ้น จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาเชิงปริมาณ โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklists) ตอนที่ 2 ข้อมูลสมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สร้างตามแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1973: 1-14) ประกอบด้วยข้อคำถาม 25 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สร้างตามแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระครูพิฑูรนคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมธ สมานิติ (2564: 237-238) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ต สเกล (Likert scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ในการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่า

ความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในภาพรวมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.970 และ 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามคำถามที่ถูกเตรียมไว้ล่วงหน้า แต่จะเรียงคำถามใหม่ได้ หรือเปลี่ยนแปลงคำพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ให้ข้อมูล อันจะส่งผลต่อความยืดหยุ่น ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์จะประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และสมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ one-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่ม ขึ้นไป และหากพบว่ามี ความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference Test) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi linear regression analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกัน ของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.5 \leq \text{Durbin-Watson} \leq 2.5$ กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปผลได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและรายด้าน มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ ด้าน

การศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขการ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศาสนศึกษา ด้านการปกครอง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวม

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	\bar{x}	S.D.	ระดับ	
			การบริหารกิจการคณะสงฆ์	ลำดับที่
1. ด้านการปกครอง	4.64	0.34	มากที่สุด	6
2. ด้านการศาสนศึกษา	4.65	0.34	มากที่สุด	5
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	4.67	0.33	มากที่สุด	1
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.66	0.35	มากที่สุด	4
5. ด้านการสาธารณูปการ	4.67	0.36	มากที่สุด	2
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	4.66	0.33	มากที่สุด	3
รวม	4.66	0.30	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.33) ด้านการสาธารณูปการ ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.36) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.33) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.35) ด้านการศาสนศึกษา ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.34) ด้านการปกครอง ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.34)

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P > 0.05$

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ประเด็นการเปรียบเทียบ	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.386	ปฏิเสธ
จำนวนพรรษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.869	ปฏิเสธ
วุฒิการศึกษาทางสามัญ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.310	ปฏิเสธ
วุฒิการศึกษาทางธรรม ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.611	ปฏิเสธ
วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.459	ปฏิเสธ

จากตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลในภาพรวม ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P > 0.05$

3. สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในภาพรวม ด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านความรู้ และด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของสมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมรรถนะพระสังฆาธิการ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
	B	S.E.	สปส. Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	1.237	0.253	-	4.887	0.000***
1. ความรู้	0.190	0.094	0.213	2.023	0.045*
2. ทักษะ	0.031	.088	0.044	0.357	0.721
3. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล	-0.086	0.083	-0.101	-1.038	0.301
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง	0.197	0.084	0.237	2.345	0.021*
5. แรงจูงใจ	0.408	0.079	0.493	5.145	0.000***

หมายเหตุ	* $P \leq 0.05$	R	= 0.809
	** $P \leq 0.01$	R ²	= 0.654
	*** $P \leq 0.001$	R ² ปรับ	= 0.640
		F	= 46.809
		ระดับนัยสำคัญ	= 0.000
		Durbin–Watson	= 2.021

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับสูง 0.809 และพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) ร้อยละ 64.00-65.40 ซึ่งการทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน (Durbin-Watson) ในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 2.021 คือ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย (1) ด้านความรู้ (2) ด้านทักษะ (3) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (4) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และ (5) ด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงอิสระในตัวเอง ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และค่าสปส. Beta เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านแรงจูงใจ ($\beta_{\text{แรงจูงใจ}} = 0.493$, Sig. = 0.000) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ($\beta_{\text{ความคิดเห็น}} = 0.237$, Sig. = 0.021) ด้านความรู้ ($\beta_{\text{ความรู้}} = 0.213$, Sig. = 0.045) ด้านทักษะ ($\beta_{\text{ทักษะ}} = 0.044$, Sig. = 0.721) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล ($\beta_{\text{บุคลิก}} = -0.101$, Sig. = 0.301) โดยมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ด้านความรู้ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ด้านความรู้

จากตาราง 3 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = b_0 + b_1X_1 + b_4X_4 + b_5X_5$$

$$= 1.237 + 0.190 (\text{ด้านความรู้}) + 0.197 (\text{ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง}) + 0.408 (\text{ด้านแรงจูงใจ})$$

\hat{Y} หมายถึง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับค่า R^2 (Coefficient of Determination) ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.640

4. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1) ด้านการปกครอง ควรมีการดำเนินการปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระธรรมวินัย กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งควรมีการประชุมหรืออย่างต่อเนื่อง เพื่อสอบถามและรับฟังปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปแก้ไขในภาพรวมต่อไป 2) ด้านการศาสนศึกษา ควรส่งเสริมการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรที่สนใจในการเรียนทั้งด้านบาลีและนันทกรรมเพิ่มมากขึ้น ควบคู่กับการศึกษาความรู้ทั่วไป และควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาภายในวัดและนอกวัดอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาต่อ การให้ทุนการศึกษา ฯลฯ 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ควรจัดงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาเพิ่มขึ้น รวมทั้งควรมอบทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และอุปถัมภ์ผู้ที่ยากจนทรัพย์ในการเรียน 4) ด้านการเผยแผร์พระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการเผยแผร์พระพุทธศาสนา โดยการส่งเข้ารับการศึกษาพระนักเผยแผร์ พระนักเทศน์ เพื่อให้การเผยแผร์พระพุทธศาสนามีความน่าสนใจและจูงใจให้ประชาชนทั่วไปเข้าวัดเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรมีช่องทางในการสื่อสารให้กับประชาชนได้เข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึงมากขึ้น 5) ด้านการสาธารณูปการ ควรจัดสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญประโยชน์ในงานต่าง ๆ และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาให้กับประชาชน รวมทั้งควรปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรเกิดความเอาใจใส่ในการดูแลปฏิสังขรณ์ภายในวัด เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาและทำนุบำรุงวัดให้มีความสะอาดและลดความเสียหายอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรมีการเผยแผร์วัดต้นแบบและเป็นแบบแผนของการ

พัฒนาทางด้านสาธารณูปการ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างบรรทัดฐานของการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็น การช่วยผลักดันมาตรฐานทางด้านสาธารณูปการให้มีมาตรฐานและประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้น 6) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ควรมีการให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่คณะสงฆ์สามารถดำเนินการได้และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นประโยชน์และความสุขของประชาชนเป็นสำคัญ เช่น การจัดตั้งโรงงาน และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ฯลฯ

อภิปรายผล

1. ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและรายด้าน มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า วัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการบริหารงานที่เป็นกิจการของคณะสงฆ์ โดยที่คณะสงฆ์ได้ปฏิบัติและถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการ ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ได้ประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระครูพิฑูรนคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมธ สมานิตโต (2564: 237-238) ได้กล่าวว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีพันธกิจหรือภาระธุระในการบริหารงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 รวม 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์ปิยะพงษ์ วงศ์ตาผา (2563: 90-91) วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไพศาล นาสุริวงศ์ (2561: 152-153) วิจัยเรื่องปัจจัยด้านการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอารามราษฎร์เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานของ

วัดของอารามราชวรวิหารเขตกรุงเทพมหานครโดยรวม อยู่ในระดับมาก รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอัครพงษ์ พูลผล (2561: 230-231) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย ของเจ้าอาวาสในจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สังกัดมหานิกาย: เจ้าอาวาสในจังหวัดชุมพร ในภาพรวมมีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเดชาสังขรุ่งเรือง (2559: 5) วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์: กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P > 0.05$ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธา ไทย (2562: 84-86) วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษาในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า คณะสงฆ์ที่มีจำนวนพรรษา ระดับวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีประสิทธิภาพต่อการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจตุตถฐัฐ ฐิตเปโม (รินสาร) (2555: 111-116) วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ประสิทธิภาพ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในเขตปกครอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 ตำบล เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุที่มี อายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และ วุฒิการศึกษาทางบาลี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในเขตปกครอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 ตำบล ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนพภัณฑ พลอยแสนรัก (2562: 81-83) วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ จำนวนพรรษา และวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

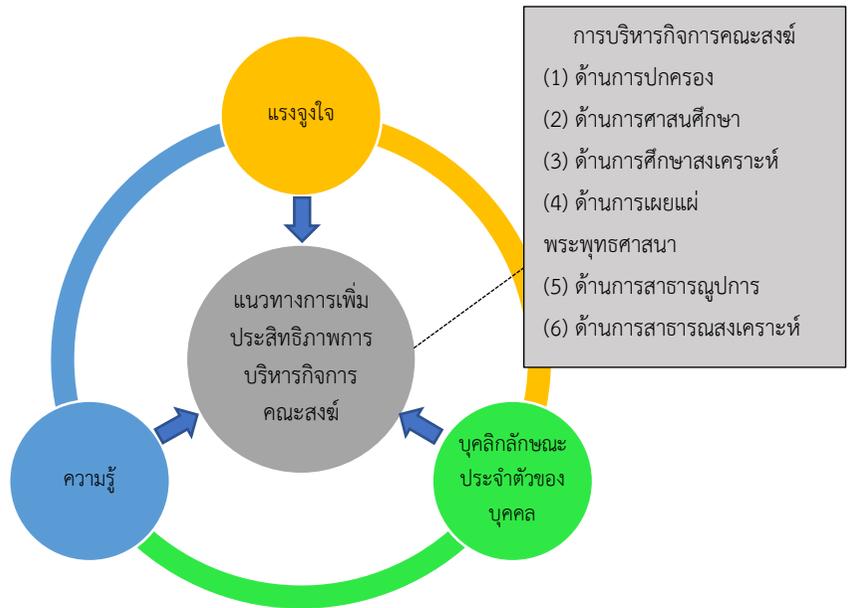
สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในภาพรวม ด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านความรู้ และด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านความรู้ ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล และด้านแรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้พระสังฆาธิการสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไพศาล นาสุริวงศ์ (2561: 152-153) วิจัยเรื่องปัจจัยด้านการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอารามราษฎร์เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของโดยรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยการจูงใจ เป็นปัจจัยด้านการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของโดยรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวนัฐสรณ์ หนูมาก (2556: 102-103) วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ด้านผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนวิชาภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านประสิทธิผลองค์กร ได้แก่ ด้านการสร้างแรงจูงใจและภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านการเรียนรู้และพัฒนา ได้แก่ ด้านสมรรถนะบุคลากรและครู มี

ความสัมพันธ์กับด้านคุณธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับระดับประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานและการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสัมพันธ์กับด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า ควรมีการดำเนินการปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ส่งเสริมการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรด้านบาลีและนักธรรม ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม ให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวีศิต ธีรวิโส และคณะ (2562: 175-178) วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ประกอบด้วย การจัดระเบียบแนวปฏิบัติการอยู่ร่วมกัน การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาภายในวัดและนอกวัด ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนและประชาชนทั่วไป จัดบริการทางวิชาการด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชน มีการสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัยต่าง ๆ การสงเคราะห์ทุนการสร้างโรงพยาบาล ตึกสงฆ์อาพาธ การสงเคราะห์ที่พักอาศัย ผู้ได้รับความเดือดร้อน และการบริการแก่ประชาชนทั่วไป

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดังแสดงรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากภาพที่ 1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบไปด้วยปัจจัยสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 3 สมรรถนะ คือ แรงจูงใจ บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล และความรู้ เพื่อนำไปประยุกต์เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ กล่าวคือ ควรมีการดำเนินการปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ส่งเสริมการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรด้านบาลีและ

นักธรรม ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม ให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P > 0.05$ 3) สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในภาพรวม ด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านความรู้ และด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ควรมีการดำเนินการปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ส่งเสริมการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรด้านบาลีและนักธรรม ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม ให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจากข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการสร้างแรงจูงใจและการยกย่องเชิดชูพระภิกษุสงฆ์ปฏิบัติดีและลงโทษพระภิกษุสงฆ์ที่ปฏิบัติตนบกพร่อง เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพ ควรสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง และควรสนับสนุนให้มีการมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม ควรสนับสนุนให้มีการเพิ่มศักยภาพทางปัญญา โดยการขยายโอกาส

ทางการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่คฤหัสถ์ และควรสนับสนุนให้มีการบริจาคทรัพย์ส่วนตัว เพื่อมอบให้เป็นทุนการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน ควรมีการปรับปรุง ทักษะการสื่อสารให้ทันสมัยเหมาะแก่การเผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนให้ทันยุคทันสมัย ควรมีการจัดสิ่งแวดล้อมภายในวัดให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม ตลอดจนให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ทางศาสนาของประชาชน ควรสนับสนุนให้มีการให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน และการปกครอง ฯลฯ และควรสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ เด็กนักเรียน

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P > 0.05$ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการวางแผนในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในภาพรวม ด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านความรู้ และด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้พระสังฆาธิการหมั่นฝึกฝนและพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้พระสังฆาธิการ มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แล้วสามารถนำมาพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการติดตามและประเมินผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ตามเป้าหมาย

1.4 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า ควรมีการดำเนินการปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ส่งเสริมการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรด้านบาลีและนักธรรม ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม ให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ด้านการปกครอง ควรมีการดำเนินการปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระธรรมวินัย กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งควรมีการประชุมหารืออย่างต่อเนื่อง เพื่อสอบถามและรับฟังปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปแก้ไขในภาพรวมต่อไป 2) ด้านการศึกษา ควรส่งเสริมการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรที่สนใจในการเรียนทั้งด้านบาลีและนักธรรมเพิ่มมากขึ้น ควบคู่กับการศึกษาความรู้ทั่วไป และควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาภายในวัดและนอกวัดอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาต่อ การให้ทุนการศึกษา ฯลฯ 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ควรจัดงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาเพิ่มขึ้น รวมทั้งควรมอบทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และอุปถัมภ์ผู้ที่ขาดทุนทรัพย์ในการเรียน 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการส่งเข้ารับการศึกษาพระนักเผยแผ่ พระนักเทศน์ เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความน่าสนใจและจูงใจให้ประชาชนทั่วไปเข้าวัดเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรมีช่องทางในการสื่อสารให้กับประชาชนได้เข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึงมากขึ้น 5) ด้านการสาธารณูปการ ควรจัดสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญประโยชน์ในงานต่าง ๆ และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาให้กับประชาชน รวมทั้งควรปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรเกิดความเอาใจใส่ในการดูแลปฏิสังขรณ์ภายในวัด เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาและทำนุบำรุงวัดให้มีความสะอาดและลดความเสียหายอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรมีการเผยแผ่วัดต้นแบบและเป็นแบบแผนของการพัฒนาทางด้านสาธารณูปการ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างบรรทัดฐานของการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็น การช่วยผลักดันมาตรฐานทางด้านสาธารณูปการให้มีมาตรฐานและประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้น 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรมีการให้ความช่วยเหลือสังคมใน

รูปแบบต่าง ๆ ที่คณะสงฆ์สามารถดำเนินการได้และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นประโยชน์และความสุขของประชาชนเป็นสำคัญ เช่น การจัดตั้งโรงงาน และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ฯลฯ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ ปัจจัยที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่สำคัญคือ สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านแรงจูงใจ ด้านความรู้ และด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยควรให้ความสำคัญกับ สมรรถนะพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านแรงจูงใจ ด้านความรู้ และด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ 1) ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่คาดว่าจะส่งผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น การมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำ เป็นต้น 2) ควรศึกษาวิจัยแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อื่น ๆ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- ประกิต บุญมี และคณะ. (2561). ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสยามวิชาการ, 19(2), 31-50.
- พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมธ สมานิตโต. (2564). ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(2), 235-249.
- พระฐิติรัฐ ฐิตเป็ม (รินสาร). (2555). ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระนพภัณฑ์ พลอยแสนรัก. (2562). ประสิทธิภาพในการปกครองของพระสังฆาธิการในเขต การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระใบฎีกาศราวุฒิ หงส์คำ. (2560). การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระมหาเดชา สังขรุ่งเรือง. (2559). ประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์: กรณีศึกษาคณะสงฆ์ อำเภอมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ, 3(1), 1-7.
- พระมหาไพศาล นาสุริวงศ์. (2561). ปัจจัยด้านการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของ อารามราษฎร์เขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการเมืองการปกครอง, 8(2), 147-159.
- พระมหาวิจิต ธีรวีโส และคณะ. (2562). การพัฒนาสมรรถนะของพระสังฆาธิการในจังหวัด สุรินทร์. วารสาร มจร. พุทธปัญญาปริทรรศน์, 4(1), 169-180.
- พระมหาอัครพงษ์ พูลผล. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์สังกัด มหานิกาย ของเจ้าอาวาสในจังหวัดชุมพร. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561, 226-234.
- พระราชวรเมธี และคณะ. (2560). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564 “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”. เรียกใช้เมื่อ 28 สิงหาคม 2565 จาก <http://www.buddhism4.com/web/download/book%201.pdf>.
- พระสมุห์ปิยะพงษ์ วงศ์ตาผา. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัด นครพนม. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระสุธา ไทย. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาในเขตหนอง แฉม กรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย สยาม.
- ภูวนัฐสร หนูมาก. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโรงเรียนพระ ปรียัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Green, S. B. (1991). How Many Subjects Dose It Take to Do a Regression Analysis? *Multivariate Behavioral Research*, 26(3), 499-510.

McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.